

خبرها

علم، دین و معنویت

عمل روبه‌رو است. چالشی که از زمان‌های بسیار دور شکل گرفته و آثار خود را بر تمام شئون فردی و اجتماعی برجای گذاشته و اندیشمندان اصلاح طلب و تواندیش را به چاره جویی واداشته است. انقلاب اسلامی در این مبارزه، از پشتوانه‌ای عظیم، فرهنگ بالنده و از همه مهمتر مکتبی مترقی برخوردار است که رهروان و پیروان خویش را به تفکر، اندیشه‌ورزی و کسب دانش و تجربه از هر ملت و قومی تشویق و ترغیب می‌نماید و آنان را به «جدال احسن» فرامی خواند. دست‌اندرکاران موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی به انگیزه ایجاد زمینه مناسب برای تعاطی افکار و عرصه و ترویج اندیشه، جامع‌نگری در کسب دانش و معارف بشری و تعمیق نگرش دانش‌پژوهان حق‌جو و در یک کلام، رشد و تعالی جامعه‌درصدد برآمدند با دعوت از اندیشمندان و صاحب‌نظران مسائل فکری جامعه، کتاب‌هایی را در اختیار علاقه‌مندان قرار دهند.

علم، دین و معنویت عنوان کتاب جدیدی است که از سوی موسسه یاد شده انتشار یافته است. موضوعاتی همچون عرفان در متن زندگی (دکتر علی شیخ‌اسلامی)، اخلاق و عرفان (دکتر رضا اکبریان)، رابطه دین و عرفان (دکتر احمد احمدی) و سه نشست «علم، دین و معنویت در قرن ۲۱ از جمله سه مقاله منتشره در این کتاب ۲۱۸ صفحه‌ای است. کتاب «علم، دین و معنویت» در تیراژ دو هزار نسخه و با قیمت ۱۹۰۰ تومان در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته‌است.

کتاب تازه‌ای از مجموعه رجال عصر پهلوی

کتاب تازه‌ای از مجموعه «رجال عصر پهلوی» منتشر شده که به حیات غلامرضا نیک‌پی می‌پردازد. غلامرضا نیک‌پی از جمله رجال عصر پهلوی است که به دلیل موقعیت خانوادگی در رژیم پهلوی جایگاه ویژه‌ای داشت. وی در رشته علوم سیاسی و اقتصادی تحصیلات عالی خود را ادامه داد و برای تکمیل آن به انگلستان رفت و از دانشکده اقتصاد و علوم سیاسی این کشور دکترا گرفت. وی دارای تالیفاتی در رشته تخصصی خود بوده از جمله: «جنبه‌های سیاسی منافع اقتصادی دول

بیگانه در ایران و اختلاف بین انگلیس و ایران در مسئله نفت و . . .». نیک‌پی در طول دوران خدمات دولتی‌اش عضویت در هیات امنای دانشگاه اصفهان، مدیرکل امور اقتصادی

شرکت ملی نفت، معاون اجرایی نخست‌وزیر، شهردار تهران، نماینده مجلس سنا و . . . را بر عهده داشته است.

وی که ابتدا به عنوان مهندس وارد شرکت نفت شده بود به تدریج پلکان ریاست را یکی پس از دیگری طی کرد و مورد توجه خاص شاه و درباریان به‌خصوص پس از دهه ۱۳۴۰ قرار گرفت. نیک‌پی که با تبدیل کانون مترقی به حزب ایران نوین، به عضویت هیات اجرایی حزب و به واسطه ارتباطات خود به عضویت کانون وکلای دادگستری و انجمن نفت ایران نیز درآمده بود با نشریاتِ همچون روزنامه اطلاعات، بورس تهران، اکونومیست و برخی نشریات انگلیسی‌زبان نیز همکاری می‌کرد. محمدرضا پهلوی به پاس قدردانی از خیانت‌هایی که نیک‌پی در مدت تصدی طولانی خود بر شهرداری پایتخت انجام داده بود، وی را به نمایندگی دوره هفتم مجلس سنا از شهر اصفهان منصوب کرد.

وی تخلّفات زیادی در شهرداری تهران داشته است، این تخلّفات به‌حدی بسود که اعتراضات اقشار مختلف مردم را به دنبال داشت. هنوز یک سال از انتصاب وی به نمایندگی مجلس

سیری نشده بود و شعله‌های انقلاب اسلامی در حال سوزاندن ریشه‌های کهن رژیم شاهنشاهی بود که طرح عوامفریبانه دستگیری برخی از دولتمردان رژیم در دستور کار قرار گرفت که یکی از این افراد نیک‌پی بود. وی تا ۲۲ بهمن ۵۷ در زندان بود که با پیروزی انقلاب به خیابان گریخت، ولی مجال فرار نیافت و مجدداً دستگیر و پس از محاکمه در دادگاه انقلاب به اعدام محکوم شد. در گزارش‌های ساواک در مورد زندگینامه نیک‌پی آمده است: «نیک‌پی طرفدار رژیم مشروطه سلطنتی، طرفدار سیاست غرب (انگلیس) است و از لحاظ صحت عمل و درستی هنگام خدمت درست شهردار تهران شایعانی به میزان وسیع دایر بر نادرستی و زد و بند وی وجود داشته که با توجه به شواهد می‌تواند صحت داشته باشد. وی فردی زرنگ، فعال و قاطع و صریح‌رأی بلدن و فحاش و لوج، دهن‌بین و از خود راوی است.»

برای جامعه‌ای که مرزهای معانی واژه‌های سیاسی چندان شناخته شده نیست و همه چیز درهم تنیده است و یک فرد و یا یک گروه سیاسی، مشخص نیست که چه هویت و گرایش سیاسی دارد و در موقعیت‌های

زمانی و مکانی مختلف، صیغه‌های مختلفی به خود می‌گیرد، دانستن معانی و مفاهیم حوزه سیاست و نظریه‌های مطرح در آن، اگرچه برای توده‌های تحت‌تاثیر موج‌های سیاسی، کاربردی نباشد، اما حداقل برای علاقه‌مندان به این عرصه و برای طبقه متوسط جامعه در حال گذار و برای مردان سیاسی الزامی است. زمانی به این مهم بهتر اشراف پیدا می‌کنیم که بدانیم، هر تصمیم سیاسی، بر حیات تک‌تک افراد یک جامعه اثر می‌گذارد؛ زیرا ما با یک رابطه دوجانبه بین جامعه و فرد مواجه هستیم. بنابراین، عدم درک درست مفاهیمی که یک سیاستمدار به کار می‌برد و رفتار سیاسی که بر آن مرتب است، ممکن است واقعیت‌های جامعه و جهانی را که در آن زیست می‌کنیم، وارونه جلوه دهد. همان‌گونه که اندرو هیود به درستی اشاره می‌کند: «اگر «کلمه» را به جای «چیز» اشتباه کنیم، به گفته زن (ZEN) این خطر هست انگشتی را که به ماه اشاره می‌کند با خود ماه اشتباه بگیریم.» (ص۱۷)

البته نمی‌توان منکر این حقیقت شد که در عرصه سیاست، بین مفهوم یک امر سیاسی با عمل سیاسی، فاصله قابل تأملی وجود دارد. از طرفی نیز باید این حقیقت را در نظر داشت که هرگز نمی‌توان به تعریف حداکثری و مطلقی از یک مفهوم رسید. در چارچوب علم سیاست و در بین اندیشمندان این علم، تعاریف مختلفی از مثلاً عدالت یا آزادی وجود دارد. اما این امر نباید موجب چشم‌پوشی ما از دست یافتن به حداقلی از تعریف و تبیین چارچوبی خاص، برای تمایز یک مفهوم از مفاهیم دیگر شود. «مفهوم‌سازی گامی اساسی در روند استدلال کردن است و در آن مفاهیم، «ابزارهای» اندیشیدن، نقد کردن، توضیح دادن و تحلیل کردن به شمار می‌روند. صرف مشاهده کردن جهان خارج در خویشان خود، دانشی درباره آن به ما نمی‌دهد. برای محسوس کردن جهان ما باید، از جعتی، معنا را به آن تحمیل کنیم و این کار را از راه ساختن مفاهیم انجام می‌دهیم.» (ص ۱۹) البته ناکفته پیاداست که این مفهوم‌سازی منطبق بر واقعیت‌های زیست اجتماعی است. اگرچه در این میان مفاهیم ایده‌آلی نیز ساخته می‌شوند، اما اگر این مفاهیم براساس وجهی از یک امر اجتماعی باشد، می‌توان به آن استناد کرد. به عنوان نمونه، آگاهی به چنین حقیقتی بود که جامعه‌شناس برجسته آلمانی، ماکس وبر، را به فکر ساختن الگوی کامل (تپ ایده‌آل) از یک پدیده اجتماعی انداخت، تا در پرتوش، به حداقلی از آن دست یابد.

در تجربه‌هایی که بشر در طول قرن بیستم پشت سر گذاشت، این واقعیت را با صراحت و لخت و عریان بر ما نمایان ساخت که لحظه «پیوند بین ادعا با عمل

کتاب «مقدمه نظریه سیاسی»مروری بر کتاب

علیرضا جاوید

سیاسی»، بسی ژرف و عمیق است. کافی است که به تجربه‌های تاریخی به جا مانده از رژیم کمونیستی شوروی سابق نگاهی بیندازیم، تا ببینیم که تا چه اندازه آموزه‌های مارکس، در دستگاه فکری لنین و در عمل سیاسی استالین رنگ می‌یابد. در اینجا سؤال مهمی که به وجود می‌آید این است که در موقعیت کنونی که آرمان‌ها چندان جلوه و درخشندگی ندارند، به چه چیزی باید اعتماد کرده و به سوی آن گام برداشت؟ اندرو هیوود چنین پاسخ می‌دهد:

«درستی» یا «نادرستی» تیپ‌های آرمانی بیندیشیم، بلکه باید درباره آنها صرفاً به عنوان کمابیش «مفید» بودن فکر کنیم.» (ص ۲۰) این سخن اندرو هیوود، نشان‌دهنده وجه رئالیستی و عقلایی جهان

سیاست است (وجوهی که در دستگاه فکری پراگماتیست‌هایی چون چارلز ساندرز پیرس، ویلیام جیمز، جورج هربرت مید، جان دیویی و ریچارد رورتی به صورت برجسته‌ای خودنمایی می‌کند.) در واقع، هیوود می‌خواهد پراکسیس و گریز از احساسات و عدم وجود فضاهای مقدس در سپهر سیاست را نشان دهد. همانگونه که ژولیند فروند به درستی اشاره می‌کند، عدم توجه به گوهر عمل سیاسی، «توجه سیاست‌شناس را از پرسش درباره هدف و وسیله ویژه امر سیاسی منحرف می‌کند. از این رو، ترجیح می‌دهد به مسائلی مانند بایست–بود، برتری هدف‌های غایی، انتقاد‌گزنده، یا

نایدیر!

سهم پرسیدن از معنای زندگی

مروری بر کتاب در پی معنا

محمد نجاری

آیا می‌دانیم فلسفه چیست؟ تفاوت بین فلسفه، علوم تجربی و ریاضیات را می‌دانیم؟ تامس نیگل (در این اثر) به زبانی ساده می‌گوید: «فلسفه تنها به تفکر [مبحث] تکیه می‌کند و برخلاف علم به آزمایش و مشاهده تکیه ندارد.» (ص ۲) ریاضیات نیز با اثبات مسائل به کار خویش معنا می‌بخشد، اما فلسفه با پرسیدن ما را «در پی معنا» و کشف حقایق، به سنجش عقاید و بحث پیرامون هستی دعوت می‌کند، کاری شگرف و پایان‌ناپذیر!

چگونه چیزی را می‌شناسیم

هر اعتقاد و شناختی که پیرامون جهان، علم، تاریخ، دوستی، جنگ، موسیقی، محله زندگی‌مان و هزاران چیز دیگر داریم همه براساس تجربیات، احساسات و افکارمان پی‌ریزی شده است. تامس نیگل می‌گوید: «افکار و متعلق به واقعیت درونی شما از هر چیز دیگری به شما نزدیک‌ترند و تنها از طریق این افکار و تجارب است که به شناخت چیزهایی نایل می‌شوید.» (ص ۷) اما به یکباره می‌پرسد، که چگونه پی‌برده‌اید که واقعاً آن چیزها وجود دارند؟ نیگل پس از کشمکش‌های فراوان و به چالش کشیدن نظریه‌های «نفس‌گرایی»، «شکاکیت» و «تحقیق‌گرایی» به این نتیجه می‌رسد که اساساً پذیرش جهان‌بینی و خارجی امری

غریزی و توانمند است؛ با استدلال‌های فلسفی نمی‌توانیم از این امر غریزی رهایی یابیم.» (ص ۱۶)

دیگر اذهان

ما فقط قادریم که جسم دیگر انسان‌ها را ببینیم، به حرف‌هایی که می‌زنند گوش دهیم و رفتارشان را مشاهده نکنیم. اما نمی‌توانیم ذهن آنها را واکاوی کنیم و نمی‌توانیم «برخی تصور می‌کنند اگر جبر حقیقت داشته باشد، روزمره ما کاربرد اساسی دارد. . . .

انتخاب

از آن موضوعات پرمناقشه و بحث‌برانگیز و سئوالات متعددی که ذهن بسیاری از فیلسوفان و اندیشمندان جهان را به خود مشغول داشته است، نیگل از منظری متضاد سعی کرده است به این مسئله بنگرد و می‌نویسد: «برخی تصور می‌کنند اگر جبر حقیقت داشته باشد،

لمسی چیستی سیاست

مروری بر کتاب «مقدمه نظریه سیاسی»

با «قدرت» تبیین می‌کند، اندرو هیوود بر این عقیده است که سیاست دارای دو وجه خاص (در ارتباط با دستگاه رسمی حکومت) و عام (در ارتباط با عرصه عمومی جامعه) است. وجوهی که هر نوع رژیم سیاسی، حدود خاصی را برای آن وضع می‌کند. به عنوان نمونه در رژیم‌هایی که حکومت آنان منطبق با اصول دموکراسی است (نظارت همگانی و برابری سیاسی اصول اساسی دموکراسی است و ارزش محوری این دو اصل: حق تعیین سرنوشت و استقلال انسانی است)، در ارتباط با حکومت، نوع منابع قدرت، پارلمان مردمی و تفکیک قوا و . . . تعریف شود و در ارتباط با وجه عام آن، تحقق دو بلخرو عمومی و خصوصی معنا پیدا کند.

«قلمرو عمومی» (مربوط به دولت) و «عرصه خصوصی» (مربوط به جامعه مدنی) است. بر مبنای این دو عرصه فرد دارای دو وجه می‌شود، یکی «شهروندی» (زیرا عضو دولت است) و دیگری فردیت (زیرا به جامعه مدنی تعلق دارد). در نتیجه این دوجهی که فرد به دست می‌آورد، از یک سو می‌تواند مشارکت سیاسی داشته باشد و از سوی دیگر با فردیت پذیرفته‌شده‌اش از آزادی و خودمختاری برخوردار شده و از قیمومت گروه‌رهایی یابد. در چنین لحظه‌ای است که

می‌توانیم شاهد محقق شدن دو اصل اساسی دموکراسی، یعنی نظارت همگانی و برابری سیاسی باشیم. در این میان، نباید این نکته را از یاد برد که «هر نظامی که براساس جنسیت، نژاد، دین و مذهب، جایگاه اجتماعی یا هر چیز دیگری حق رای را محدود کند، از آزمون دموکراسی رد می‌شود. سرانجام، برای یک دموکراسی واقعی و کامل، انتخابات باید منظم، علنی و مهم‌تر از آنها، رقابت‌آمیز باشد. هسته اصلی روند دموکراتیک این است که مردم بتوانند سیاستمداران را مسئول و پاسخگو کنند. بدین ترتیب، پلوارلیسم سیاسی و رقابت بین بایز فلسفه‌های سیاسی، جنبش‌ها و حزب‌های سیاسی و مانند آنها، اساس و گوهر دموکراسی دانسته می‌شوند.» (ص ۳۳۵) چنین امری نشان‌دهنده مشارکت گسترده مردم در تعیین خیر همگانی و هماهنگی دستگاه‌های دولت در راستای پیشبرد این خواست مردم است.

کتاب «مقدمه نظریه سیاسی» از دوازده فصل (فصل اول: مقدمه، مفاهیم و نظریه در سیاست، فصل دوم: طبیعت بشر، فرد و جامعه / فصل سوم: سیاست، حکومت و دولت / فصل چهارم: حاکمیت، ملت و فراملت‌گرایی / فصل پنجم: قدرت، اقتدار و مشروعیت / فصل ششم: قانون، نظم و عدالت / فصل هفتم: حقوق، تکلیف‌ها و شهروندی / فصل هشتم: دموکراسی، نمایندگی و منافع عمومی / فصل نهم: آزادی، مدارا و آزادی‌بخشی / فصل دهم: برابری، عدالت اجتماعی و رفاه / فصل یازدهم: مالکیت، برنامه‌ریزی و بازار / فصل دوازدهم: واپسگرایی، اصلاحات و انقلاب) تشکیل شده و نشر قوس آن را به بازار ارائه داده است.

■

امر نشان‌دهنده تنوع اخلاقیات و فرهنگ‌ها است که از فردی به فرد دیگر و از جامعه‌ای به جامعه‌ای دیگر متفاوت است.

■ عدالت

«جهان مالاامال از نابرابری‌هایست، نابرابری بین انسان‌ها در یک کشور یا نابرابری بین انسان‌های کشور با انسان‌های کشور دیگر.» (ص ۷۳) که می‌توان اینس تفاوت‌ها را از لحاظ ثروت، بهداشت (فردی، عمومی)، تعلیم و تربیت، آزادی بیان و بسیار امکانات زیستی، اجتماعی و فرهنگی از هم متمایز کرد. نویسنده نیز سعی دارد به عدالت از دو منظر؛ ۱- علت به وجود آمدن این نابرابری‌ها و ۲- چگونگی از بین بردن نابرابری‌ها از سپهر زندگی انسان‌ها بنگرد.

■ مرگ

برای بشر، مرگ سرنوشت مشترکی است که همه انسان‌ها را با هر عقیده و مرام و مسلکی، روزی در خود فرو می‌کشاند. نیگل می‌پرسد، به راستی نسبت به مرگ چه احساسی باید داشت، آیا مرگ اتفاق پسندیده‌ای است، نظر و اعتقاد گروه‌های مختلف فکری نسبت به این موضوع چیست، وی تلاش می‌کند در این فصل به بررسی این پدیده مشترک بپردازد.

■ معنای زندگی

«شاید شما این فکر را [در سر] داشته باشید که هیچ چیز واقعاً معنا و اهمیتی ندارد چرا که هیچ‌یک از ما دیوست سال دیگر زنده نخواهد بود.» (ص ۹۱) پس بود یا نبود ما در هستی چه تأثیری دارد؟ نویسنده با این پرسش سعی دارد به معنای زندگی پاسخی فلسفی دهد و این مفهوم را از دیدگاه خویش به چالش بکشد که این خواندنی است.

سال چهارم ■ شماره ۸۴۹ *شرق*

یادداشت

رازهای کودتا

راز پروزی

کودتای ۲۸ مرداد

محمدجعفر محمدی

ناشر: اختران

۱۳۸۵

۲۱۶ صفحه

جعفر آجرلو : همواره سئوال‌های بسیاری در مورد کودتای ۲۸ مرداد در اذهان علاقه‌مندان به تاریخ معاصر وجود دارد. روایت‌های موافقین و مخالفین این واقعه آنقدر متفاوت است که بعضی مواقع به کورتر شدن گره می‌انجامد. شاید دلیل اصلی این امر بررسی و حلاجی این واقعه تاریخی از منظر سیاسی و یا دخالت علایق سیاسی در این بررسی‌ها است. کتاب راز پروزی کودتای ۲۸ مرداد از این جنبه منحصر به فرد است، زیرا ۱- این واقعه تاریخی را از منظر نظامی مورد بحث قرار می‌دهد ۲- نگارنده در آن زمان خود از اعضای فعال سازمان نظامی حزب توده بوده است. یکی از انگیزه‌های اصلی نگارنده کتاب روشن شدن ابهاماتی است که چندی است در برخی کتب مرتبط با موضوع کودتای ۲۸ مرداد به وجود آمده است. به طور مثال بابک امیرخسروی عضو مرکزی حزب توده در کتاب «نظر از درون به نقش حزب توده ایران» سعی دارد ثابت نماید که ۱- بعد از کودتای ۲۵ مرداد که به شکست انجامید هیچ طرح کودتایی برای براندازی حکومت مصدق برنامه‌ریزی نشده بود، به جز برپایی تظاهرات چند صد نفر اوباش اجیر شده. ۲- ارتش ایران در مجموع کوچکترین مشارکتی در کودتای ۲۸ مرداد نداشت و به حکومت ملی وفادار ماند.

این اظهارات متأسفانه بعضی استفاذه موافقان و سلطنت‌طلبان قرار گرفته و حتی بعضی از این واقعه با عنوان «قیام ملت» نام برده‌اند با این مطالب مورد استناد دیگر محققین قرار گرفته است. به راستی چه رازی در بین است که هنوز پس از ۵۰ سال اسناد این کودتا به طور شفاف منتشر نمی‌شود. در حالی که قاعدتاً پس از ۴۰ سال و بر اساس قوانین آمریکا و انگلیس باید این اسناد چاپ می‌شد. پرواند آبراهامیان- پژوهشگر مسائل ایران- در اعتراض به این روند در مقاله‌ای در روزنامه تایمز چاپ نیویورک می‌نویسد: «عبور شتر از سوراخ سوزن آسان‌تر از دسترسی یک تاریخ‌نگار به آرشیو سیا درباره کودتای ۲۸ مرداد سال ۳۲ ایران است. در حالی که اغلب عوامل درگیر این کودتا اکنون در قید حیات نیستند اما هنوز اسناد به طور کامل در دسترس علاقه‌مندان و تاریخ‌نگاران قرار نمی‌گیرند. شاید این دولت‌ها از ترس بی‌آبروی بیشتر، به خاطر سرنگونی حکومتی مردمی و ملی از این کار اجتناب می‌ورزند. در اثر دستیابی نویسنده این کتاب، به سندی با ارزش و بسیار مهم وی تصمیم به گشایش این راز از منظر نظامی می‌گیرد. نویسنده سعی در روشن کردن پاسخ این سئوال دارد که چگونه یک کودتای نظامی علیه یک حکومت ملی صورت می‌گیرد اما هیچ کدام از واحدهای نظامی ایران در این امر دخالتی نداشته‌اند؟ این در حالی است که دخالت آمریکا و انگلیس در این کودتا چنان واضح است که کسی را یارای انکار آن نیست (به طوری که خانم آلبرایت – وزیر امور خارجه پیشین آمریکا- نیز به طور مستقیم به این موضوع اشاره کرده است) و صدا البته که این دو کشور با واحدهای نظامی خود این کودتا را صورت نداده‌اند و مطمئناً واحد یا واحدهای نظامی از ارتش ایران در این میان وارد عمل شده‌اند. کودتای نظامی یعنی فرمانده واحدی نظامی در حرکتی سریع و غافل‌گیرانه کل ارتش را بی‌اثر و حکومت را ساقط کند و خود زمام امور را به دست گیرد. (مانند کودتای رضاخان در سوم اسفندماه ۱۲۹۹، کودتای پینوشه در شیلی یا سوهارتو در اندونزی) تنها تفاوت کودتای نظامی ۲۸ مرداد با سایر کودتاهای نظامی در این است که در این کودتا عوامل اجرایی آن خود به قدرت نمی‌رسند بلکه قدرت شاه را تثبیت می‌کنند. به راستی چرا دولت‌های بزرگ آمریکا و انگلیس تصمیم به سرنگونی مصدق می‌گیرند. به نظر آبراهامیان ریشه کودتا به بحران نفت ایران و انگلیس طی سال‌های ۱۳۳۲ – ۱۳۳۳ بازمی‌گردد. چون این دو کشور نتوانستند خواسته‌های خود را به دولت دکتر مصدق تحمیل کنند تصمیم به برکناری او گرفتند تا شخص گوش به فرمان و مطیع دیگری را سر کار بیاورند. از همین رو طرح کودتای ۲۵ مرداد را برنامه‌ریزی کرده و پس از شکست آن خیلی سریع کودتای ۲۸ مرداد را به اجرا گذاشتند.

■ طرح کودتای ۲۵ مرداد

سرهنگ نصیری فرمانده گارد شاهنشاهی، مامور اجرای نقشه و طرح کودتا می‌شود. این طرح شامل موارد زیر بود: ۱- شاه به کلاردشت جهت استراحت برود تا شایعه کودتا از طرف شاه فروکش کرده، مصدق اطرافیان‌ش نفس راحتی بکشند. ۲- دکتر نصب سرلشکر زاهدی به نخست‌وزیری و عزل دکتر مصدق، از آن مقام تهیه و به امضای شاه رسیده و به آنان ابلاغ‌شد.

اما این کودتا که با دستگیری عده‌ای از اعضای هیات دولت در ساعات پایانی ۲۴ مردادماه گام اول را محکم برداشته بود با شکست مواجه شد.

عوامل کودتا علت شکست را یک روز تاخیر در اجرای آن برآورد نمودند. ولی شکست کودتا دلیل دیگری داشت و آن وظیفه‌شناسی افسری جسور به نام مهدی همایونی بود. او در ظاهر یکی از کودتاچیان بود در اصل یک خدمتگزار به مین و ملش بود که به صورت تلفنی خبر کودتا را به شخص نخست‌وزیر اطلاع می‌دهد.